

PREÀMBUL

Aquest llibre és fruit d'un interès per l'arqueologia clàssica i la història antiga del nostre país, i també d'una personal estima per una comarca nostrada: Els Ports. La seua realització hauria estat impossible sense un treball de camp intens, un coneixement directe i enriquidor de la terra i de les seues gentes. Una primera versió d'aquest estudi va ser presentada, com a tesi de llicenciatura, a la Universitat de València en març de 1984. D'aleshores ençà, i en part gràcies als entrebancs que he trobat per tirar endavant la recerca, he reelaborat i ampliat el treball, mogut per la creença que podria resultar una aportació profitosa per a l'estudi de l'antiguitat, i una obra útil amb vista a posteriors estudis globals.

La història del jaciment existent a La Moleta dels Frares o de Libori ha estat, com la de tants altres jaciments valencians, una successió de projectes frustrats i investigacions inacabades. Les circumstàncies, i també el seu allunyament, han estat la causa que les poques vegades que algun investigador s'hi acostava, no arribàs mai a consumir el treball iniciat. Quan vaig començar, fa ja alguns anys, a arreplegar documentació referida a La Moleta, pensava que jo mateix acabaria essent víctima d'aquesta aparent maledicció que sembla acompanyar-la. Tanmateix, la investigació —tot i que amb pocs mitjans— ha pogut anar superant alguns dels obstacles que s'hi presentaven. Aquesta tasca, però, hauria estat molt més difícil sense l'ajut econòmic de la Diputació de Castelló, i l'interés d'algunes persones com Enric Pla, Director del S.I.P. de la Diputació de València, qui gentilment em va cedir allò que podíem anomenar "els drets intel·lectuals" sobre la seua excavació de 1960; Francesc Gusi, Director del S.I.A.P. de la Diputació de Castelló, qui va posar a la meua disposició els mitjans amb què compta; i Josep Eixarch, historiador forcallà que porta alguns anys més que jo bregant en favor de La Moleta. A tots tres, i a tants altres, necessàriament anònims, sense la col.laboració inapreciable dels quals mai no hauria estat possible la realització d'aquest treball, el meu agraïment.

Tant el procés d'elaboració original com el de revisió s'han beneficiat de la intervenció de nombroses persones, a les quals tinc el deure —i sobretot el plaer— d'agrair la col.laboració. Agraïxo sincerament, en primer lloc, la confiança mostrada per Carme Aranegui, i les suggerències i comentaris crítics de Lorenzo Abad, Enric Llobregat i Pere Pau Ripollès per part valenciana, i de Francisco Beltrán, Francisco Burillo i M.ª Angeles Magallón per part aragonesa. D'una manera molt especial agraïxo l'ajuda de Gerardo Pereira, gallec il.lustre, bon mestre i millor amic. Per descomptat, i com se sol dir en aquesta mena de discursos —entre d'altres raons, perquè és cert— els errors són propietat exclusiva de l'autor. L'agraïment és extensiu a tots els qui en un moment o altre han atès les meues consultes i, en fi, a tots els qui m'han suportat i encoratjat (en particular, la família). Per a tots ells, i sobretot per a la Reis, aquest agraïment vol ser, alhora, una dedicatòria.